

Asia: VN/27452/2020/

Työryhmän mietintö julkisuuslain ajantasaistamisesta

Yleisperustelut sekä suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Huomionne yleisperusteluista sekä suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys -jaksosta (mietinnön jaksot 2-5 ja 10)?

-

Soveltamisalan laajentamista koskevat ehdotukset

Miten arvioitte vaikutuksia, joita seuraa mietinnössä ehdotetun julkisuuslain soveltamisalan laajentamisesta julkisen hallintotehtävän hoitamiseen kokonaisuudessaan? Onko mietinnössä jäänyt tältä osin tunnistamatta joitakin erityisiä vaikutuksia, jotka liittyvät organisaationne erityispiirteisiin?

Soite pitää julkisuusperiaatteen asianmukaista toteutumista erittäin tärkeänä. Mietinnössä todetaan, että soveltamisalan laajentaminen kokonaisuudessaan julkisen hallintotehtävän hoitamiseen voisi aiheuttaa julkista hallintotehtävää hoitaville yksityisille toimijoille jossain määrin lisää hallinnollista taakkaa. Hallinnollisen taakan todetaan olevan riippuvainen siitä, kuinka paljon lain mukaisia tietopyyntöjä kullekin toimijalle tehtäisiin. Mietinnössä todetaan tietopyyntöjen toteuttamiseen liittyvien taloudellisten vaikutusten riippuvan myös siitä, onko soveltamisalan piiriin tulevilla toimijalla jo käytössä tarvittavat asiakirjahallinnan järjestelmät. Lisäksi taloudelliset vaikutukset riippuvat muun muassa kunkin toimijan tarpeesta henkilöstön koulutukseen sekä tietopyyntöjen käsittelyn henkilöresurssien tarpeesta. Julkisuuslain ohella sovellettavien muiden hallinnon yleislakien soveltaminen lisää myös osaltaan hallinnollista taakkaa. Hallinnollisen taakan on siis tunnistettu kasvavan väistämättä jonkin verran, mutta mietinnössä ei kuitenkaan ole riittävästi tarkasteltu ja arvioitu soveltamisalan laajennuksesta seuraavia taloudellisia vaikutuksia.

Vaikutusten arvioinnissa on syytä kiinnittää erityistä huomiota myös julkisia hallintotehtäviä hoitavien toimijoiden erilaisuuteen. On myös huomioitava, että ”julkinen hallintotehtävä” on epäselvä käsite, johon liittyy tulkinnanvaraisuutta.

Miten arvioitte vaikutuksia, joita seuraa mietinnössä ehdotetun julkisuuslain soveltamisalan laajentamisesta julkisyhteisön määräysvallassa oleviin yhteisöihin ja säätiöihin? Onko mietinnössä jäänyt tältä osin tunnistamatta joitakin erityisiä vaikutuksia, jotka liittyvät organisaationne erityispiirteisiin?

Mietinnön mukainen soveltamisalan laajentaminen julkisyhteisön määräysvallassa oleviin yhteisöihin ja säätiöihin ei ole perusteltua. Soveltamisalan laajentamisesta seuraisi merkittävää hallinnollista taakkaa yhteisöille ja niiden omistajille eikä taloudellisia vaikutuksia ja niiden kohdistumista eri toimijoihin ole arvioitu riittävästi. Julkisuuslain ja sen ohella muiden hallinnon yleislakien soveltamisesta seuraavan hallinnollisen taakan aiheuttamien kustannusten kumuloituminen hintoihin niitä korottaen on tunnistettu mahdollisena vaikutuksena mietinnössä. On mahdollista, että hallintomenettelyllisten vaatimusten tuominen kyseisten yhteisöjen piiriin aiheuttaa myös muunlaista kuormitusta sekä epäselvyyksiä, eikä vaikutuksia eri toimijoihin ole arvioitu riittävällä tasolla.

Hyvinvointialueiden osalta on syytä erityisesti huomioida, että hyvinvointialueet takaavat toimintansa tehokkuutta hyödyntämällä sidosyksiköitä. Sidosyksiköiden kustannusten nousu aiheuttaa luonnollisesti taloudellisia vaikutuksia myös omistajana oleville hyvinvointialueille, jotka hankkivat palveluita sidosyksiköiltä.

Avoimuuden ja läpinäkyvyyden edistämiseksi tulisi selvittää mahdollisia muita keinoja.

Minkälaisia erilaisia turvallisuuteen liittyviä vaikutuksia arvioitte mietinnössä ehdotetulla julkisuuslain soveltamisalan laajentamisella olevan? Ovatko voimassa olevan julkisuuslain salassapitoperusteet riittävät suojaamaan tietoja, joita on ehdotuksen mukaan soveltamisalan piiriin uutena tai laajemmin tulevien toimijoiden hallussa? Onko organisaatiollanne hallussa tietoja, joiden salassapito olisi välttämätöntä esimerkiksi turvallisuusnäkökohtien vuoksi eikä niiden salassapito ole mahdollista voimassa olevassa laissa tai erityislaeissa säädettyjen salassapitoperusteiden perusteella?

-

Muut mietinnön ehdotukset

Olisiko muilla kuin lain soveltamisalaa laajentavilla ehdotuksilla organisaationne näkökulmasta turvallisuusvaikutuksia ja minkälaisia nämä vaikutukset olisivat?

-

Lakiehdotus ja säännöskohtaiset perustelut

Huomionne luvuittain lakiehdotukseen ja sitä koskeviin säännöskohtaisiin perusteluihin?

1 luku

-

2 luku

-

3 luku

-

4 luku

Julkisuuslain 16.5 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi viranomaisen oikeudesta kieltäytyä tietopyynnön toteuttamisesta, jos se edellyttäisi viranomaiselta lain tarkoitus huomioon ottaen ilmeisen kohtuuttomia toimia. Ehdotettu säännös on kannatettava ottaen huomioon, että viranomaisille saatetaan tehdä äärimmäisen työllistäviä ja laajoja tietopyyntöjä, joihin vastaaminen lain mukaisessa määräajassa voi osoittautua mahdottomaksi ja viedä huomattavasti työaika muulta toiminnalta. Lainkohdassa edellytettäisiin ilmeistä kohtuuttomuutta, jonka todetaan mietinnössä tarkoittavan käytännössä merkittävää epäsuhtaa pyynnön ja sen realististen toteuttamismahdollisuuksien välillä. Ilmeinen kohtuuttomuus on hyvin tulkinnanvaraista, mikä voi aiheuttaa ongelmia säännöksen soveltamisessa käytännössä. Myös viranomaisten välinen tulkintakäytäntö voi muodostua hyvin vaihtelevaksi, jollei säännöstä tai sen perusteluita tarkenneta. Tietopyynnön esittäjän oikeusturvaa tukee kuitenkin se, että kieltäytyessä tällä perusteella tulisi aina suoraan antaa valituskelppoinen päätös.

5 luku

Ehdotetun uuden 24 §:n osalta viitataan Pirkanmaan hyvinvointialueen asiasta lausumaan ja todetaan, että laajat tietopyynnot työllistävät tällä hetkellä huomattavan paljon hyvinvointialueita.

Vaikka julkisuuslaki ei lähtökohtaisesti velvoita viranomaista laatimaan tietopyynnön johdosta uutta asiakirjaa, tietopyynnot ovat jo tällä hetkellä usein sellaisia, että ne kohdistuvat useisiin sellaisiin asiakirjoihin, jotka sisältävät salassa pidettäviä kohtia ja joista voi käytännössä olla helpompaa antaa tietopyynnön esittäjälle tämän pyytämät tiedot julkisilta osin koottuna uuteen asiakirjaan kuin antaa ko. asiakirjat pyytäjälle niin, että salassa pidettävät kohdat on peitetty/poistettu. Usein tämä myös vastaa parhaiten pyytäjän tiedontarpeeseen.

6 luku

-

7 luku

-

8 luku

-

Muut huomiot

Muut mahdolliset huomionne?

-

Haanpää Viivi

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue - Tiedonhallinta ja hallintopalvelut